

2. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості : монографія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. 512 с.
3. Татенко В. О. Феномен соціалізації в контексті суб'єктно-вчинкового підходу. *Педагогіка і психологія*. 2015. № 3 (88). С. 44–52.
4. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості : у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.
5. Kikinezhdi O. M., Zhyrskya Halyna Ya., Chip R. S., Vasylykevych Y. Z., Novorun T. V. Psychology of the Gender-Equitable Environment: Research of Problems. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, 2020. No. 8. P. 538–547. URL : <https://www.scopus.com/sourceid/21100784273>

Чорна Тетяна, Голубєва Марія

м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КЕРІВНИКА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ЗВО ЯК ЛІДЕРА КОМАНДИ ПРАЦІВНИКІВ

Вступ. Сьогодні в Україні питання місця, ролі та завдань бібліотек взагалі та наукових бібліотек ЗВО зокрема стають предметом дискусій як теоретиків-науковців так і практиків із різних областей сучасних технологій. Однак без усвідомлення значення розвитку та саморозвитку керівника бібліотеки, без розуміння психологічних особливостей формування лідерства в команді, без адекватної імплементації них цілей та функцій бібліотеки, важливі реальні процеси можуть набути випадкового характеру. Саме тому психологічні особливості розвитку керівника наукової бібліотеки ЗВО як лідера команди є актуальними, і є предметом нашої наукової розвідки.

Особливості розвитку та саморозвитку керівника наукової бібліотеки сучасного ЗВО у процесі прояву якостей лідера команди щільно переплітаються із таким поняття як «професійний успіх». Останнє формується на стикові низки наук: психології, філософії, бібліотечної справи, менеджменту, соціології, культурології, педагогіки та т. і. Серед якостей, які забезпечують успішність

роботи, є лідерські якості. Уявлення про професійний успіх розглядається як особлива форма активності людини у пошуках смислу життя й усвідомлення цінностей, що є для неї особистісно значимими й до яких варто долучитися у той чи інший спосіб. Отже, щоб досягти успіху у професійній сфері, потрібно розвивати лідерські якості всім, у тому числі й очільникам наукових бібліотек ЗВО як лідерам команди працівників.

Виклад основного матеріалу. Наразі стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року вимагає від керівників відповідних закладів переосмислення змісту та форми проблеми адаптації до сучасних змін, та викликів, до впровадження нових підходів та технологій. Деякі очільники наукових бібліотек ЗВО України не мають конкретних знань про те, як психологічно правильно керувати цим закладом, оскільки не володіють навичками для формування стратегії та здійснення контролю за результатами діяльності як окремих працівників, так і бібліотеки в цілому. А про ефективне керувати командою працівників наукової бібліотеки ЗВО зі здійснення певного проєкту – тим більше. Незацікавленість, недостатня обізнаність, брак специфічних психологічних професійних компетентностей таких керівників в сутності організаційних змін гальмують процес упровадження цих змін [6].

Низка вітчизняних та зарубіжних дослідників у своїх наукових працях широко висвітлили проблеми розвитку особистості, мотивації та лідерства. Це такі науковці: І. Адізес (I. Adizes), Г. Андрєєва, Е. Берн (E. Berne), К. Бланшар, І. Булига, С. Бушуєв, Н. Газзард (N. Gazzard), А. Гірник, Л. Довган, О. Захарко, Д. Зігармі, П. Зігармі, Д. Карузо (D. Caruso), А. Колот, С. Кузікова, В. Літинська, Д. Майєрс (David G. Myers), А. Маслоу (A. Maslow), І. Манн, В. Міляєва, В. Морозов, С. Москвічев, В. Пекар, С. Рушанян, П. Салове (P. Salovey), Л. Цзиці, В. Ходжсон (V. Hodgson) та інші.

Поняття «лідер» – походить від англійського слова *lead*, що означає вести, керувати. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» визначає, що «лідер», це той, хто посідає провідне місце серед інших, подібних [2, с. 617]. Е. Берн поділяв лідерів на три типи: відповідальний лідер – той, хто знаходиться

попереду та виконує роль лідера в організаційній структурі; ефективний лідер – той, хто насправді приймає рішення, не завжди обіймає посаду в організаційній структурі, але є провідною особистістю в індивідуальній структурі; психологічний лідер – той, хто має найбільший вплив на членів команди (*переклад із російської тут та далі наш – Т. Ч., М. Г.*) [1]. Х. Оуен, В. Ходжсон, Н. Газзард стверджують, що недостатньо лише прослухати навчальні курси з лідерства. Розвиток лідерського потенціалу – це неперервний процес навчання, який триває все життя [5]. Д. Гоулман зазначає, що ефективний лідер повинен мати певні здібності: спеціальні компетенції, когнітивні здібності, емоційний інтелект, здатність працювати в команді та вміння ефективно здійснювати перетворення [3]. На думку Д. Коттера, лідерство – це вміння справлятися зі змінами, щоб управляти складною структурою, створювати та упроваджувати образ компанії в майбутньому [4].

Отже, до психологічних особливостей розвитку керівника наукової бібліотеки ЗВО як лідера команди працівників можна віднести: поєднання якостей формального та неформального лідера, вміння стратегічно та нестандартно мислити, швидку реакцію на зміни в бібліотечних процесах, орієнтацію у величезних обсягах інформації, володіння знаннями про нові інформаційні технології, вміння грамотно комунікувати, брати на себе відповідальність, приймати правильні рішення та створює сприятливе середовище для розвитку членів команди працівників бібліотеки.

Література

1. Берн Э. Лидер и группа : о структуре и динамике организаций и групп. Екатеринбург : Литур, 2001. 317 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Головний ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2007. 1718 с.
3. Гоулман Д. С чего начинается лидер. *Лидерство*. Москва, 2017. С. 7–31.
4. Коттер Дж. Истинная роль лидера. Москва, 2017. С. 49–72.

5. Оуэн Х., Ходжсон В., Газзард Н. Призвание – лидер : полное руководство по эффективному лидерству. Днепропетровск : Balance-Business-Books, 2005. 363 с.
6. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України». Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 219. URL. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p#Text>

Чуйко Оксана, Федорів Марія

м. Івано-Франківськ

ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Динамічність сучасного життя, нові виміри соціального та професійного середовища актуалізують дослідження психологічних характеристик самореалізації сучасної молоді. Наявність гендерних стереотипів, норм гендерної ролі певною мірою відображаються на уявленнях про особливості, способи чи шляхи самореалізації молоді людини.

Мета: здійснити аналіз гендерно-психологічних характеристик самореалізації студентської молоді.

Аналіз психологічних характеристик самореалізації молоді актуально досліджувати саме в контексті освітнього простору ЗВО, в процесі професійної підготовки з метою подальшого цілеспрямованого формування сприятливих умов самовияву та самоздійснення студентів, розвитку їх особистісної та професійної зрілості [1; 4].

Методи дослідження: Методика «Багатовимірний опитувальник самореалізації особистості» (БОСО) С. І. Кудінова [2]; Тест «Смисложиттєвих орієнтацій» (СЖО) Д. О. Леонтева [3]; Методика «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» авторів А. Реан та В. Якунін у модифікації Н. Бадмасвої.